

1

Prinsippprogram

2

for

3

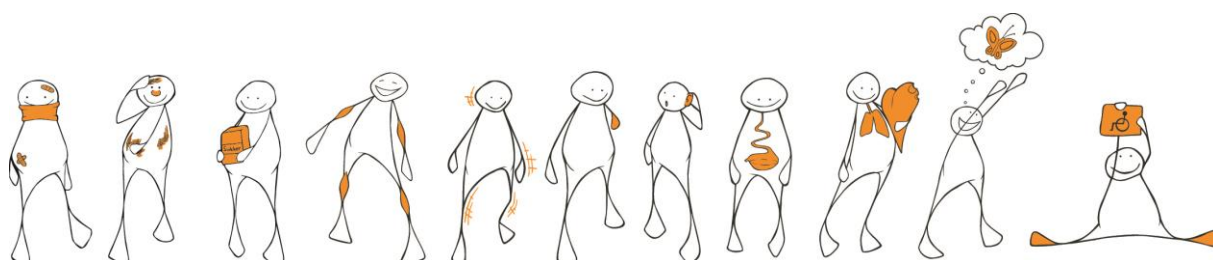
Unge funksjonshemmede

4

5

Vedtatt av Unge funksjonshemmedes generalforsamling 2017

6

1 **0. Forord**

2

3 **Formål**

4 Unge funksjonshemmedes formål er å sikre deltagelse og samfunnsmessig
5 likestilling for ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

6 Unge funksjonshemmede arbeider *for rettighetene* til ungdom med
7 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer, slik de går fram av FN-
8 konvensjonen om rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse og FN-
9 konvensjonen om barns rettigheter.

10 Unge funksjonshemmede arbeider *mot diskriminering* i alle former, og *for*
11 *universell utforming* som prinsipp på alle samfunnsområder.

12 Unge funksjonshemmede arbeider *for anerkjennelse som demokratiske*
13 *representanter* for unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

14 **Om organisasjonen**

15 Unge funksjonshemmede er en sammenslutning av organisasjoner og
16 grupperinger av ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.
17 Organisasjonen er demokratisk og selvstendig, og har eget styre, eget regnskap
18 og egne vedtekter.

19 Unge funksjonshemmede er partipolitisk uavhengig.

20 **Arbeidsmåter**

21 Unge funksjonshemmede jobber med *interessepolitisk påvirkning* av norske
22 myndigheter og andre samfunnsaktører, på vegne av medlemsorganisasjonene
23 som fellesskap.

24 Unge funksjonshemmede jobber med *kunnskapsinnhenting og*
25 *kunnskapsspredning* om tema og enkeltsaker som er viktige for å nå
26 organisasjonens formål.

27 Unge funksjonshemmede jobber for *erfaringsutveksling, samarbeid og*
28 *solidaritet* mellom organisasjoner av, for og med ungdom med

- 1 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer spesielt og
- 2 ungdomsorganisasjoner generelt, på tvers av sektorer og landegrenser.

3 **Om forholdet mellom prinsippprogrammet og andre styringsdokumenter**

4 *Prinsippprogrammet* tar utgangspunkt i Unge funksjonshemmedes *vedtekter*, og
5 uttrykker medlemsorganisasjonenes felles grunnsyn på overordnet nivå i
6 interessepolitiske saker og organisatoriske spørsmål.

7 *Arbeidsprogrammet* skal ta utgangspunkt i dette prinsippprogrammet, og
8 uttrykke medlemsorganisasjonenes felles politiske og organisatoriske
9 prioriteringer for organisasjonens virksomhet i arbeidsprogramperioden.

10 **1. Arbeidsliv og levekår**

11 Å ha en jobb er en viktig forutsetning for å leve et selvstendig liv, og gir
12 muligheten til bruke evnene sine, bidra til samfunnet og inngå i et fellesskap på
13 en arbeidsplass. Ungdom med funksjonsnedsettelse har lavere yrkesdeltaking
14 enn andre grupper. Dette har vært stabilt i lang tid, trass bred politisk enighet
15 om at økt sysselsetting i denne gruppen er et prioritert mål og at det vil være
16 samfunnsøkonomisk lønnsomt og bidra til bedre livskvalitet for den enkelte.

17 Ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer er en gruppe med
18 store individuelle forskjeller. Funksjonsnedsettelse er ikke alltid fysiske, og ikke
19 alltid synlige. Arbeidslivs- og levekårspolitikken må baseres på et fleksibelt
20 tiltaksapparat og løsninger som myndiggjør enkeltmennesker.

21 Unge funksjonshemmede jobber for at tilbud, tjenester og tiltak skal være
22 likeverdige over hele landet

23

* * *

24 **Arbeidsliv**

25 *Unge funksjonshemmede mener* myndighetene i samarbeid med partene i
26 arbeidslivet har ansvar for å gjøre det mulig for alle helt eller delvis arbeidsføre
27 å jobbe. Det skal være lave terskler for deltakelse og egenforsørging.

28 *Unge funksjonshemmede mener* det offentlige har ansvar for å sikre
29 tilrettelegging, tilpasning og hjelpemidler. Dette skal være på plass når den
30 enkelte trenger det, på utdanningsinstitusjon og arbeidsplass.

31

1 *Unge funksjonshemmede krever* at det offentlige og de private partene i
2 arbeidslivet må utvikle virkemidler som sikrer inkluderende rekruttering og
3 flere deltidsarbeidsplasser. Dette krever tilgjengelig ungdoms- og sosialfaglig
4 kompetanse samt utbygging og avbyråkratisering av tiltaksapparatet for
5 arbeidssøkere, arbeidstakere og arbeidsgivere.

6 *Unge funksjonshemmede krever* at myndighetene må ha en reell
7 ungdomssatsning i NAV som finansieres på nasjonalt nivå, for å sikre at flere
8 unge fullfører skole og kommer ut i arbeid.

9 *Unge funksjonshemmede mener* at arbeidsmarkedstiltak i størst mulig grad må
10 skje innenfor det ordinære arbeidslivet, fordi dette gir den enkelte mer
11 relevant erfaring og nettverk. Andre tiltaksløp må gi formell kompetanse og
12 være tilpasset det lokale arbeidsmarkedet.

13 *Unge Funksjonshemmede mener* det skal bli lettere å få oversikt over hvilke
14 muligheter som finnes for arbeidsgiver og arbeidstaker vedrørende ansettelse
15 av funksjonsnedsatte og kronisk syke.

16 *Unge funksjonshemmede støtter* et mangfold av leverandører av kvalitativt
17 gode attføringstjenester til personer med nedsatt arbeidsevne. Det må stilles
18 klarere resultatkrav til leverandører av arbeidsmarkedstiltak. Tilbudene skal ha
19 like god kvalitet i hele landet. Kontinuerlig oppfølging av den enkelte er
20 avgjørende for god avklaring, valg av riktige tiltak og muligheter til å korrigere
21 dersom vedtatte tiltak ikke fører fram.

22 *Unge funksjonshemmede mener* norske kommuner må tilby relevante
23 utdannings- og arbeidstilbud til helt eller delvis uføre som ønsker å bruke
24 restarbeidsevnen. Parallelt med dette må gradert uføretrygd kunne brukes i
25 større grad enn i dag. Staten må legge til rette for at alle lokale NAV-kontor har
26 et målrettet samarbeid med skolen, helsetjenesten og lokalt næringsliv.

27 *Unge funksjonshemmede mener* all informasjon om statlige og kommunale
28 ytelser og reell saksbehandlingstid for disse, må være tilgjengelig uten å
29 oppsøke NAV-kontoret. NAV-kontorene bør prioritere arbeidsformidling og
30 bistand til personer med omfattende behov.

31 *Unge funksjonshemmede mener* NAV bør lage en årlig brukermelding som viser
32 hvilke tiltak som er gjennomført siste år for å forbedre brukeropplevelsen og
33 følge opp anbefalingene fra ekspertutvalget som gjennomgikk NAV-systemet i
34 2014 og 2015. Departementet må definere ønsket kvalitetsnivå på alle NAVs
35 tjenester. Regelverket må i størst mulig grad ha felles definisjoner på felles
36 begreper.

37

1 *Unge funksjonshemmede mener* reelt lik tilgang til utdanning er avgjørende for
2 mulighetene ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer har
3 på arbeidsmarkedet. Det innebærer at aldersgrenser, varighetstak og andre
4 hinder for utdanning som tiltak, må fjernes, og at studiestøtten til studenter
5 som ikke kan arbeide økes.

6 *Unge funksjonshemmede er negative til* en arbeidsmiljølov som gir generell
7 adgang til midlertidige ansettelser for en begrenset periode, fordi dette kan
8 innebære et mer utrygt arbeidsliv og øke faren for utstøting av svake grupper.
9 Det må innføres tiltak som beskrevet ovenfor, og ubyråkratiske, men effektive
10 kontrollmekanismer som forhindrer lovbrudd og utnyttelse av gråsoner.

11 *Unge funksjonshemmede mener* rettighetene til sykepenger fra første dag må
12 opprettholdes. Samtidig må staten og partene i arbeidslivet fortsette arbeidet
13 med inkluderende arbeidsliv (IA), herunder satsingen på andre tiltak for å
14 redusere sykefraværet. Det skal ikke innebære ekstrakostnader for
15 arbeidsgivere å ansette personer med funksjonsnedsettelse og kroniske
16 sykdommer som i perioder kan ha høyere sykefravær.

17 *Unge funksjonshemmede mener* at norske myndigheter må jobbe aktivt for å
18 bygge ned grensehinder som møter ungdom med funksjonsnedsettelse og
19 kroniske sykdommer når de søker utdanning eller arbeid i andre land.

20 **Levekår**

21 *Unge funksjonshemmede krever* at ungdom med funksjonsnedsettelse og
22 kroniske sykdommer skal oppleve frihet fra diskriminering. Norge må oppfylle
23 forpliktelsene i internasjonale konvensjoner om rettighetene til personer med
24 funksjonsnedsettelse.

25 *Unge funksjonshemmede mener* at unge uføre skal sikres levekår og mulighet til
26 deltaking i samfunnet på linje med andre. Dette må ligge til grunn for nasjonale
27 og lokale politiske vedtak på alle relevante områder.

28 *Unge funksjonshemmede mener* at norske myndigheter også må jobbe aktivt
29 for bedre levekår for disse gruppene globalt, på internasjonale arenaer der
30 Norge deltar og gjennom utviklings samarbeid.

31 *Unge funksjonshemmede krever* at uføretrygden og andre helserelaterte ytelser
32 har et nivå som gjør tilleggsytelser, som for eksempel sosialstøtte og bostøtte,
33 overflødige. Informasjon om rettigheter og plikter må være tilpasset ungdom.

34 *Unge funksjonshemmede går* inn for økt minstefradrag i skattbar inntekt, slik at
35 de med lavest inntekt får beholde mer av lønnen. Dette gjelder også for

1 trygdeytelser og andre helserelevante ytelser.

2 *Unge funksjonshemmede mener* at ekstraavgifter knyttet til sykdom og
3 funksjonshemminger må kompenseres fullt ut gjennom enkle og ubyråkratiske
4 tilskuddsordninger. Lovet ny ordning som skal erstatte særfradrag for store
5 sykdomsutgifter må opprettes snarest. Ordningen må være åpne for alle, og
6 ikke knyttes til eksempelvis skattefradrag da det fordrer at personen skatter.

7 *Unge funksjonshemmede mener* staten må drive en kontinuerlig forenkling og
8 digitalisering av søknads-, vurderings- og rapporteringsprosedyrer i NAV.
9 Mange med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer bruker flere
10 offentlige velferdstilbud, og skal slippe å rapportere inn samme opplysninger
11 flere ganger til ulike offentlige etater. Brukere av mer enn én ytelse eller
12 tjeneste må få en fast veileder som har ansvar for samordning og koordinering
13 av tjenestene.

14 *Unge funksjonshemmede mener* at regjeringen må sikre en helhetlig politikk for
15 personer med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer, ved å samordne
16 ansvar og kompetanse bedre enn i dag, også på tvers av ulike sektorer.

17 *Unge funksjonshemmede mener* at norske myndigheter må sikre en
18 kontinuerlig innhenting av ny kunnskap om funksjonshemmedes levekår og
19 deltakelse i samfunnet. Denne kunnskapen må være lett tilgjengelig for
20 samfunnet.

21 *Unge funksjonshemmede forventer* at regjeringen i de årlige statsbudsjettene
22 sikrer finansiering av konkrete tiltak for å nå målet om et universelt utformet
23 samfunn innen 2035. Utdanningsinstitusjoner og arbeidsplasser må prioriteres.

24 **2. Utdanning**

25 For personer med funksjonsnedsettelse eller kroniske sykdommer, er
26 utdanning enda viktigere for å komme i jobb enn for andre grupper. Forskning
27 tyder på at lavere utdanning er hovedårsaken til at personer med fysiske
28 funksjonsnedsettelse i liten grad får økt inntekt etter fylte 30 år, slik de fleste
29 andre får. Erfaring tyder på at dette også gjelder personer med andre
30 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

31 Universitets- og høyskoleloven slår fast at studieinstitusjoner så langt som
32 mulig skal legge til rette for studenter med særskilte behov, og at dette ikke

1 skal føre til reduserte faglige krav. Undersøkelser tyder likevel på at mange
2 opplever mangelfull tilrettelegging, og avslutter utdannelsen på grunn av dette.

3 * * *

4 *Unge funksjonshemmede mener* at Samordna opptak må registrere
5 tilretteleggingsbehov, og sikre at informasjonen overføres
6 utdanningsinstitusjonen og blir koblet sammen med utdanningsplanen.
7 Studenter må få kontaktinformasjon knyttet til tilretteleggingsbehovet sammen
8 med opptaksbrevet.

9 *Unge funksjonshemmede krever* at statlige myndigheter må sikre at unge med
10 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer får samme mulighet som andre
11 til å fullføre videregående skole med alle fag og eventuell praksis som trengs
12 for å få enten yrkes- eller studiekompetanse. Retten til videregående opplæring
13 må være livslang.

14 *Unge funksjonshemmede krever* at det framskaffes mer kunnskap om effektene
15 av dagens tiltaksapparat i videregående skole. Tilpassing må ikke skje i form av
16 fritak fra hele eller deler av obligatoriske fag, dersom dette fører til manglende
17 studiekompetanse eller sosial ekskludering.

18 *Unge funksjonshemmede mener* at grunnskole og videregående opplæring,
19 samt skoleeiere må gi alle ungdommer tilbud om undervisning under opphold
20 på sykehus eller rehabiliteringsinstitusjon, og sikres ressurser til dette.

21 *Unge funksjonshemmede mener* NAV-kontorene må kunne drive oppsøkende
22 og forebyggende virksomhet gjennom samarbeid med skolen,
23 oppfølgingstjenesten og andre treffsteder for ungdom, for å sikre at så mange
24 som mulig fullfører videregående opplæring. Ventetiden mellom ulike
25 aktiviteter og tiltak må være så kort som mulig.

26 *Unge funksjonshemmede mener* at lærere må ha mulighet til å føre legemeldt
27 fravær, for å sikre karaktergrunnlag, men fravær som skyldes helse- og
28 velferdsgrunner og kan dokumenteres av helsepersonell, skal ikke føres på
29 vitnemål eller kompetansebevis.

30 *Unge funksjonshemmede mener* det må forskriftsfestes nasjonale standarder
31 for tilrettelegging av eksamener ved utdanningsinstitusjoner.

1 *Unge funksjonshemmede krever like rettigheter for tilrettelegging ved*
2 *studieinstitusjoner uavhengig om utdannelsen er heltid eller deltid, initiert av*
3 *Nav eller ikke.*

4 *Unge funksjonshemmede krever at elever, studenter og ansatte ved*
5 *utdanningsinstitusjoner må sikres mer kunnskap og kompetanse om rettigheter*
6 *og muligheter for elever og studenter med funksjonsnedsettelse og kroniske*
7 *sykdommer.*

8 *Unge funksjonshemmede mener staten på en ubyråkratisk måte må sikre at*
9 *utdanningsinstitusjoner etterlever forpliktelser knyttet til tilrettelegging og*
10 *universell utforming, og løpende innhenter informasjon om situasjonen på*
11 *skoler og læresteder.*

12 *Unge funksjonshemmede mener det trengs kontinuerlig oppdatert kunnskap*
13 *om situasjonen for yrkesfagelever med funksjonsnedsettelse.*

14 *Tilskuddsordningen for bedrifter som tar inn lærlinger med særskilte behov må*
15 *dekke de faktiske merkostnadene for bedriften. Fagopplæring gjennom skolen*
16 *bør være et praksisrettet løp som alternativ til læretid i bedrift, dersom dette*
17 *ikke er mulig.*

18 **3. Bolig, transport, assistanse og velferdsteknologi**

19 *Egen bolig er en viktig del av etableringsfasen for unge voksne. Unge med*
20 *nedsatt funksjonsevne eller kroniske sykdommer vil ofte ha spesielle behov for*
21 *utformingen og plasseringen av boligen. Samtidig har både ungdom generelt og*
22 *unge med nedsatt funksjonsevne spesielt lavere inntekt enn gjennomsnittet, og*
23 *stiller i utgangspunktet svakere på eie- og leiemarkedet.*

24 *Tilpasset transport, brukerstyrte assistenttilbud og velferdsteknologi er*
25 *virkemidler som bidrar til å gi den enkelte et selvstendig liv.*
26 *Velferdsteknologiske løsninger gjør det mulig å mestre eget liv og egen helse på*
27 *egne premisser, og kan bidra til at personer med behov for helse- og*
28 *omsorgstjenester i større grad kan få behandling i sin egen heim.*

29 * * *

30 *Unge funksjonshemmede mener at pasienttransporten må ha nasjonale*
31 *retningslinjer for tilrettelegging der det er spesielle transportbehov.*

- 1 *Unge funksjonshemmede mener* lovverket må sikre at nye boliger blir universelt
2 utformet. Både startlån i Husbanken og boligtilpasningstilskudd for personer
3 med funksjonsnedsettelse eller kroniske sykdommer må være tilgjengelig og
4 praktiseres likt i alle kommuner.
- 5 *Unge funksjonshemmede mener* staten og kommunene må sørge for at det
6 bygges flere ikke-kommersielle utleieboliger i alle kommuner der det er behov
7 for det. Bostøtte kan ikke erstatte sosial boligbygging.
- 8 *Unge funksjonshemmede mener* det må satses på å gjøre eksisterende
9 offentlige bygg, friluftsarealer og bymiljø universelt utformet.
- 10 *Unge funksjonshemmede krever* at universell utforming av transportsystemet
11 blir bygd ut i et tempo som er i samsvar med målet om et universelt utformet
12 Norge i 2025. Informasjon om tilgjengelighet og universell utforming av
13 transport- og kollektivsystemet må inkluderes i en nasjonal reiseplanlegger.
- 14 *Unge funksjonshemmede mener* dagens ordning for tilrettelagt transport for
15 funksjonshemmede (TT-ordningen) må styrkes og gjøres nasjonal for å sikre
16 likeverdig tilbud i hele landet.
- 17 *Unge funksjonshemmede mener* at ungdom med behov for tilrettelagt eller
18 tilpasset bil skal ha mulighet til å få dette i en alder av 16 år, grunnet
19 øvelseskjøring. Det skal ikke være avhengig av foresattes økonomi.
- 20 *Unge funksjonshemmede mener* at det må gis tilgang på rimelige lån for
21 eksempel gjennom Husbanken, for nødvendige tilpasninger av boligen som
22 øker salgsverdien. For andre tilpasninger bør man få tilskudd.
- 23 *Unge funksjonshemmede mener* rettigheten til brukerstyrt personlig assistanse
24 (BPA) ikke skal være avhengig av et minimumsbehov på 25 timer i uka, og ikke
25 være geografisk avgrensa. Funksjonsassistent må innvilges som en integrert del
26 av BPA.
- 27 *Unge funksjonshemmede mener* unge med funksjonsnedsettelse og kroniske
28 sykdommer må sikres tilgang til tilpasset og anonym rådgivning om seksualitet
29 og seksualtekniske hjelpemidler.

1 *Unge funksjonshemmede mener* det må etableres eget velferdsteknologisk
2 innovasjonsprogram, slik Helsedirektoratet har foreslått. Målsettingen må være
3 utvikling og standardisering av nye velferdsteknologiske løsninger.

4 **4. Ungdomshelse**

5 Ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer bruker
6 helsetjenester oftere og over lengre tid enn andre unge. I mange land er
7 ungdomsmedisin et etablert fagfelt, med en institusjon eller enhet som
8 koordinerer innsatsen på feltet.

9 I 2012 slo en rapport fra Helsedirektoratet fast at ungdom i Norge møtes av et
10 helsevesen som ofte ikke er tilpasset behovene og livssituasjonen for unge
11 mennesker.

12 Forskning tyder på at personer med funksjonsnedsettelse er mer utsatt enn
13 andre for vold og overgrep. Avhengighet av assistanse kan i noen tilfeller føre
14 til en særlig utsatthet. Studier viser at manglende registrerings- og
15 oppfølgingsrutiner påvirker voldsutsattes vurderinger av om de skal varsle eller
16 anmelde vold, og fører til frykt for ikke å bli trodd.

17 * * *

18 *Unge Funksjonshemmede krever* det må utvikles et varig og fleksibelt nasjonalt
19 rammeverk for ungdomshelse, som inkluderer både spesialist- og
20 primærhelsetjenesten, somatikk og psykisk helsevern, forebygging og
21 rehabilitering. Rammeverket må følges opp med årlige bevilgninger over
22 statsbudsjettet.

23 *Unge funksjonshemmede mener* at et godt ungdomshelsetilbud er avhengig av
24 en godt utbygd skolehelsetjeneste og andre lokale lavterskeltilbud i hele
25 landet. Det må settes av øremerkede tilskudd til stillinger i skolehelsetjenesten
26 og helsestasjoner for ungdom i alle kommuner og bydeler. Det må
27 forskriftsfestes bemanningsnormer.

28 *Unge funksjonshemmede krever* nasjonale retningslinjer for overganger i
29 spesialisthelsetjenesten. Det skal tas hensyn til behandlingsforløp,
30 brukermedvirkning og andre relevante argumenter for den enkelte pasient.

1 *Unge funksjonshemmede krever at unge sikres tilgang til nødvendig assistanse*
2 *under sykehus- og rehabiliteringsopphold.*

3

4 *Unge Funksjonshemmede mener at ungdom skal ha tilgang til, og informasjon*
5 *om, tilpasset habiliterings- og rehabiliteringstilbud, lærings- og mestringssentre*
6 *og frisklivssentraler, uansett hvor de bor i landet. Det må utvikles retningslinjer*
7 *for utforming av tilbudene.*

8 *Unge funksjonshemmede mener at alder alene ikke skal være gyldig grunn til*
9 *eksklusjon fra behandlingsmetoder og behandlingstilbud. Retten til riktig*
10 *behandling, uavhengig av alder, er prinsipiell.*

11 *Unge funksjonshemmede krever at unge sikres tilpasset informasjon og*
12 *mulighet til reell brukermedvirkning.*

13 *Unge funksjonshemmede krever at brukerutvalg ved sykehusene må ha en*
14 *formalisert ordning med ungdomsrepresentanter, og at de pålagte*
15 *ungdomsrådene må ha reell påvirkningskraft.*

16 *Unge funksjonshemmede mener det trengs en systematisk heving av*
17 *kompetansen i den kommunale helse- og omsorgstjenesten når det gjelder*
18 *vold og overgrep mot barn, unge og voksne med nedsatt funksjonsevne. Det*
19 *må etableres registrerings- og oppfølgingsrutiner i alle kommuner. Informasjon*
20 *til voldsutsatte må være lett tilgjengelig på internett.*

21 *Unge funksjonshemmede mener tannhelse fullt ut må inkluderes i*
22 *Folketrygden. Tilgangen til tannhelsetjenester må ikke være reelt dårligere enn*
23 *tilgangen til andre helsetjenester. Dagens system gir dårligere tannhelse for*
24 *personer med varig lav inntekt som ikke fanges opp av særskilte ordninger.*

25 **5. Demokratisk deltakelse**

26 *Stabile, enkle og ubyråkratiske rammevilkår for organisasjonene er avgjørende*
27 *for demokratisk og inkluderende virksomhet som er tilgjengelig for alle, og for*
28 *at organisasjonene kan gi flest mulig gratis tilbud, prioritere det de selv mener*
29 *er viktigst for medlemmene, og bygge opp organisasjonen over tid.*

30

* * *

- 1 *Unge funksjonshemmede mener* frivillighetspolitikken må bidra til at
2 sivilsamfunnet blir mindre avhengige av prosjektstøtte. Det innebærer økt
3 grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjonene og organisasjoner for
4 personer med funksjonsnedsettelse.
- 5 *Unge funksjonshemmede mener* på samme grunnlag at spillmonopolet bør
6 opprettholdes, slik at frivilligheten er sikret inntekter fra Norsk Tipping også i
7 framtida. Frifond må styrkes, og skattefradraget for gaver til frivillige
8 organisasjoner økes.
- 9 *Unge funksjonshemmede mener* organisasjoner med begrenset
10 rekrutteringsgrunnlag må sikres grunnstøtte som gjør det mulig å drive et
11 stabilt, nasjonalt arbeid.
- 12 *Unge funksjonshemmede mener* selvhjelps- og likepersonsarbeid skal være
13 likestilt med andre aktiviteter som parameter for økonomisk støtte til
14 organisasjonene.
- 15 *Unge funksjonshemmede mener* organisasjonene for unge med
16 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer må få bedre rammevilkår for å
17 drive internasjonalt ungdomsarbeid og utveksling på linje med andre barne- og
18 ungdomsorganisasjoner.
- 19 *Unge funksjonshemmede mener* det må utvikles nasjonale retningslinjer for
20 referansegrupper og brukerpanel. Retningslinjene skal innebære faktisk
21 påvirkning og effektiv dialog med beslutningstakere. Brukerutvalgene skal ledes
22 av en brukerrepresentant.
- 23 *Unge funksjonshemmede mener* regjeringen og alle kommuner har ansvar for å
24 sikre en kontinuerlig og konstruktiv dialog med organisasjonene om politikken
25 for personer med nedsatt funksjonsevne og kroniske sykdommer. Kommunene
26 må sørge for at rådet for funksjonshemmede, og rådet for eldre skal være to
27 separate råd.
- 28 *Unge funksjonshemmede mener* alle kommuner må ha et medvirkningsorgan
29 for ungdom, og minst én egen ungdomsplass i rådet for personer med
30 funksjonsnedsettelse. Kommunene må sikre reell representativitet, det vil si at
31 medlemmene i rådet representerer flere enn seg selv, for eksempel en
32 organisasjon, en brukergruppe eller en skole.

1

2 **6. Kultur og fritid**

3 Like muligheter til å delta i kultur- og fritidstilbud er en forutsetning for full
4 samfunnsmessig likestilling. Universell utforming er sentralt for å skape lik
5 tilgang for alle til kultur- og fritidstilbud. Samtidig kan også kunnskapsmessige
6 hindringer og fordommer hindre inkludering. Sivilsamfunnet har et selvstendig
7 ansvar for å fremme inkludering og motarbeide alle former for diskriminering
8 også i egne rekker.

9

* * *

10 *Unge funksjonshemmede mener myndighetene må sikre at offentlige og private*
11 *kulturtilbud, herunder allmennkringkasting, er universelt utformet. Staten må*
12 *bære kostnadene med å gjøre eksisterende kultur- og fritidsarenaer*
13 *tilgjengelige også for personer med ulike typer funksjonsnedsettelse.*

14 *Unge funksjonshemmede forventer at alle barne- og ungdomsorganisasjoner*
15 *sikres nødvendige ressurser for at medlemmer med funksjonsnedsettelse og*
16 *kroniske sykdommer kan delta på linje med andre.*

17 *Unge funksjonshemmede forventer at medlemsorganisasjonene er*
18 *inkluderende arenaer for alle, uavhengig av kjønn, seksuell legning, kulturell*
19 *eller etnisk bakgrunn, religion, eller ulike former for funksjonsnedsettelse og*
20 *kroniske sykdommer.*

21 *Unge funksjonshemmede mener bevilgningene til ledsagerordninger og*
22 *transport til og fra aktiviteter må økes, slik at flere personer med*
23 *funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer kan drive fysisk aktivitet og*
24 *organisert idrett.*